

Pracovní úraz a vznik škody

Při řešení otázky příčinné souvislosti mezi pracovním úrazem a vznikem škody nejde o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 2861/2008, ze dne 27.10.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce M. R., zastoupeného advokátem, proti žalovanému O., a.s., o náhradu za ztrátu na výděлку, vedené u Okresního soudu v Karviné pod sp. zn. 24 C 30/2002, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 16. ledna 2008, č. j. 16 Co 55/2007-182, tak, že rozsudek krajského soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 18.223,- Kč se 7 % úrokem z prodlení od 1. 12. 2001 do zaplacení a částky 15.792,-Kč a 15.393,- Kč s 5,5 % úrokem z prodlení od 1. 7. 2002 do zaplacení. Žalobu odůvodňoval zejména tím, že u žalovaného pracoval sedmáct let jako havíř v rubání, a to až do 27. 9. 2001, kdy došlo k rozvázání pracovního poměru dohodou v souvislosti s tím, že byl praktickým lékařem MUDr. Z. F. uznán nezpůsobilým k výkonu dosavadní práce následkem pracovních úrazů ze dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001. Dne 9. 10. 2001 byla mezi žalobcem a žalovaným uzavřena dohoda, v níž se žalovaný zavázal žalobci hradit náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti podle § 195 zák. práce až do průměrného hrubého měsíčního výděлку před škodou (ve výši 26.323,- Kč). Tímto ujednáním byla zároveň řešena spoluodpovědnost žalobce za pracovní úraz z 18. 1. 2001 v rozsahu 10 % a redukována náhrada do částky 23.691,- Kč. Žalovaný však od zjištění, že žalobci byl přiznán částečný invalidní důchod pro „obecné onemocnění“, odmítá žalobci ztrátu na výděлку hradit. Žalobce proto požaduje „doplatek do 100% náhrady podle § 195 zákoníku práce za období od 1. listopadu 2001 do 30. 4. 2002 částkou 15.792,- Kč“, „rentu za říjen 2001“ 18.223,- Kč a za měsíc květen 2002 náhradu za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti 15.393,- Kč.

Okresní soud v Karviné rozsudkem ze dne 15. 11. 2006, č. j. 24C 30/2002-136, žalovanému uložil zaplatit žalobci 30.672,- Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 1. 7. 2002 do zaplacení, „ve zbytku požadavek žalobce na zaplacení částky 524,- Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 1. 7. 2002 do zaplacení“ zamítl a řízení co do částky 194,- Kč s 5,5% úrokem z prodlení od 1. 7. 2002 do zaplacení a co do částky 18.223,- Kč se 7% úrokem z prodlení ročně od 1. 12. 2001 do zaplacení zastavil; zároveň rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na nákladech řízení 3.001,20 Kč k rukám jeho „právního zástupce“ a „státu na účet Okresního soudu v Karviné“ na soudním poplatku 1.224,- Kč. Vyšel z toho, že v řízení bylo prokázáno, že úrazy žalobce ze dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001 k 27. 9. 2001 byly predispozicí pro zhoršování stavu páteře. To, že vlastní postižení páteře, tj. chronické degenerativní onemocnění páteře, nelze kvalifikovat jako jednoznačný důsledek těchto úrazů, nemění nic na tom, že chorobný stav se rozvíjel pro následky prodělaných úrazů a měl za následek vznik škody způsobené ztrátou na výděлку po skončení pracovní neschopnosti a rozvázání pracovního poměru dohodou pro uvedené pracovní úrazy. Protože v řízení nebylo prokázáno, že by po rozvázání pracovního poměru došlo na straně žalobce ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce k onemocnění nebo zhoršení zdravotního stavu, které nejsou v příčinné souvislosti s utrpěným

pracovním úrazem, považoval návrh za důvodný. Částečné zamítnutí žaloby odůvodnil tím, že žalobce vycházel z nesprávné výše částečného invalidního důchodu.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 16. 1. 2008, č. j. 16 Co 55/2007-182, rozsudek soudu prvního stupně změnil v napadených výrocích tak, že žalobu na zaplacení 30.672,- Kč s příslušenstvím zamítl, Č. r. nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na nákladech řízení před soudy obou stupňů 3.230,- Kč. Poté, co doplnil dokazování znaleckým posudkem L. f. U. P. v O., dovodil, že „neexistuje příčinná souvislost“ mezi pracovními úrazy žalobce a vznikem škody. Vycházel přitom z toho, že žalobci vznikla škoda, tedy ztráta na výdělků, v důsledku obecného onemocnění, a to degenerativním onemocněním meziobratlových plotének bederní páteře, především 5/S1. Tento závěr podle názoru odvolacího soudu vyplývá „nejen ze znaleckého posudku MUDr. T. V., revizního znaleckého posudku L. f. UP v O., ale také ze znaleckého posudku MUDr. F. S.“. Sama nesprávnost lékařského posudku, na základě kterého účastníci pracovní poměr ukončili, nemůže založit odpovědnostní vztah podle ustanovení § 190 zákoníku práce. Může být pouze podkladem pro posouzení případného vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci, nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

V dovolání proti rozsudku odvolacího soudu žalobce namítá, že znalecký posudek L. f. U. P. v O., o který opírá své závěry odvolací soud, „nepředkládá žádné erudované komparativní vyhodnocení nálezů a závěrů dosavadních expertíz, jaké by se dalo od takového pedagogicko-vědeckého pracoviště očekávat“. Při tom znalec MUDr. S. zhodnotil žalobcův zdravotní stav tak, že „nebýt pracovních úrazů, za něž odpovídá žalovaný, nedošlo by u žalobce k nemožnosti vykonávat dosavadní práci už v daném období pro obecné onemocnění, neboť toto onemocnění by progredovalo do uvedeného stadia pozvolně řadu let, ne-li desítek let“. Navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto, neboť příčinou trvalé nezpůsobilosti žalobce k výkonu práce horníka v rubání je obecné degenerativní onemocnění bederní páteře.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. [7/2009](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (žalobce skutková zjištění soudů z tohoto pohledu nenapadá), že žalobce, který u žalovaného pracoval jako havíř v rubání, a to až do 27. 9. 2001, kdy došlo k rozvázání pracovního poměru dohodou v souvislosti s tím, že byl praktickým lékařem MUDr. Z. F. uznán nezpůsobilým k výkonu dosavadní práce následkem pracovních úrazů ze dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001. Dne 9. 10. 2001 byla mezi žalobcem a žalovaným uzavřena dohoda, v níž se žalovaný zavázal žalobci hradit náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle § 195 zák. práce; v tomto ujednání byla zároveň spoluodpovědnost žalobce za pracovní úraz z 18. 1. 2001 byla stanovena v rozsahu 10 %.

Podle ustanovení § 190 odst. 1 zák. práce, ve znění do 31. 12. 2006 (srov. § 364 odst. 2 zákona č. 262/2006 S., zákoník práce) došlo-li u zaměstnance při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním k poškození na zdraví nebo k jeho smrti úrazem (pracovní úraz), odpovídá za škodu

tím vzniklou zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době úrazu v pracovním poměru.

Předpoklady odpovědnosti zaměstnavatele vůči zaměstnanci za pracovní úraz jsou tedy existence poškození na zdraví nebo smrt zaměstnance (pracovní úraz), ke kterým došlo při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, vznik škody a příčinná souvislost mezi pracovním úrazem a vznikem škody. Ke vzniku nároku na náhradu škody je zapotřebí, aby všechny tři tyto předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok nevzniká. Odpovědnost za škodu při pracovním úrazu je tzv. objektivní odpovědností; zaměstnavatel tedy odpovídá za samotný výsledek (za škodu), aniž je uvažováno jeho zavinění.

Škoda, která vzniká následkem pracovního úrazu, spočívá též ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělků dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) nebo zanikla, a účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělků je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen pro své zdravotní postižení způsobené pracovním úrazem dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením. Škoda spočívající ve ztrátě na výdělků je majetkovou újmou, která se stanoví ve výši rozdílu mezi průměrným výdělků zaměstnance před vznikem škody (popřípadě - podle právní úpravy účinné do 31. 5. 1994 - „redukovaným“ průměrným výdělků) a výdělků po poškození, k němuž je třeba připočítat případný invalidní nebo částečný invalidní důchod poskytovaný z téhož důvodu; tímto způsobem jsou vyjádřeny snížení (omezení) nebo ztráta pracovní způsobilosti poškozeného a jeho neschopnost dosahovat pro následky pracovního úrazu stejný výdělek jako před poškozením.

Jestliže všechny předpoklady odpovědnosti za škodu při pracovních úrazech byly splněny, je zaměstnavatel povinen hradit zaměstnanci škodu, dokud nenastane skutečnost, která představuje změnu okolností, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, tj. dokud nedojde ke změně poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce, ve znění do 31. 12. 2006.

V řízení o odškodnění pracovního úrazu má žalobce (poškozený zaměstnanec) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o. s. ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu. Škoda, která vzniká následkem pracovního úrazu, spočívá též ve ztrátě na výdělků po skončení pracovní neschopnosti (při uznání invalidity nebo částečné invalidity). Ke ztrátě na výdělků dochází proto, že pracovní schopnost zaměstnance byla následkem pracovního úrazu snížena (omezena) nebo zanikla; účelem náhrady za ztrátu na tomto výdělků je poskytnout přiměřené odškodnění zaměstnanci, který není schopen dosahovat takový výdělek, jaký měl před poškozením.

O vztah příčinné souvislosti se jedná tehdy - jak správně uvedl odvolací soud - vznikla-li škoda následkem pracovního úrazu (tj. bez pracovního úrazu by škoda nevznikla tak jak vznikla). Z hlediska naplnění příčinné souvislosti, jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu, nemůže stačit pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku pracovního úrazu (jeho následků), nýbrž musí být tato příčinná souvislost postavená najisto. Pracovní úraz nemusí být jedinou příčinou vzniku škody; postačí, jde-li o jednu z příčin, avšak příčinu důležitou, podstatnou a značnou. Při řešení otázky příčinné souvislosti mezi pracovním úrazem a vznikem škody nejde o otázku právní, nýbrž o otázku skutkovou, jež nemůže být řešena obecně, ale pouze v konkrétních souvislostech. Postup při zjišťování příčinné souvislosti spočívá v tom, že škodu je třeba vyjmout z její všeobecné souvislosti a zkoumat ji izolovaně, toliko z hlediska jejích příčin. Protože příčinná souvislost je zákonitostí přírodní a společenskou, jde o hledání jevu, který škodu vyvolal. Z celého řetězce všeobecné příčinné souvislosti (každý jev má svou příčinu, zároveň však je příčinou jiného jevu) je třeba sledovat jen ty příčiny a následky, které jsou důležité pro odpovědnost za škodu.

Došlo-li k rozvázání pracovního poměru proto, že zaměstnanec utrpěl pracovní úraz, pro jehož

následky nemůže vykonávat dosavadní práci, zaměstnavatel odpovídá za ztrátu na výdělku zaměstnanci tím vzniklou.

Při zjišťování toho, co bylo příčinou ztráty na výdělku, je možné přihlížet jen k takovým okolnostem, které nastaly a které měly za následek pokles výdělku zaměstnance. Došlo-li ke ztrátě na výdělku v důsledku utrpění pracovního úrazu, nemůže být takový závěr zpochybněn ani případným zjištěním, že zaměstnanec v den rozvázání pracovního poměru ve skutečnosti byl i nadále schopen vykonávat dosavadní práci; dodatečné zjištění v tomto směru (např. pomocí znaleckého posudku) nic nemůže změnit na skutečnosti, že důvodem, pro který zaměstnanec přestal vykonávat dosavadní práci a ukončil pracovní poměr, byla jeho nezpůsobilost vykonávat dosavadní práci pro následky utrpěného pracovního úrazu (srov. obdobně ohledně skončení pracovního poměru pro dosažení nejvyšší přípustné expozice při dodatečně zjištěné nemoci z povolání rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 2. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1925/99, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek roč. 2001, pod č. 38).

V projednávané věci nebylo mezi účastníky sporu, že v době trvání žalobcova pracovního poměru u žalovaného utrpěl žalobce pracovní úrazy (dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001). Jeho pracovní poměr u žalovaného skončil, na základě „lékařské zprávy určené O., a. s. D. Č. a.,“ vypracované MUDr. Z. F. ze dne 7. 8. 2001 a znaleckého posudku MUDr. J. S. ze dne 3. 8. 2001, dohodou ze dne 27. 9. 2001 pro následky pracovních úrazů ze dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001. Příjem žalobce oproti jeho výdělkům před skončením pracovního poměru poklesl. Při tvrzení a prokazování existence příčinné souvislosti mezi utrpěným pracovním úrazem a vzniklou škodou se žalobce opíral právě o závěry „lékařské zprávy“ MUDr. Z. F. a znaleckého posudku MUDr. J. S. V řízení sice bylo z lékařských posudků MUDr. T. V., MUDr. F. S. a revizního znaleckého posudku L. f. UP v O. zjištěno, že trvalá nezpůsobilost k dosud vykonávané práci (práci horníka v rubání) žalobce je důsledkem obecného degenerativního onemocnění páteře, to však nemá žádný vliv na posuzování toho, co bylo příčinou žalobcovy ztráty na výdělku.

Vzhledem k tomu, že nárok na náhradu za ztrátu na výdělku vzniká dnem, kdy došlo následkem pracovního úrazu k poklesu (ztrátě) výdělku, je pro posouzení, co bylo příčinou ztráty na výdělku žalobce po rozvázání pracovního poměru dne 27. 9. 2001, rozhodující, že důvodem rozvázání pracovního poměru, a tedy i poklesu příjmů žalobce po 27. 9. 2001, byly následky pracovních úrazů ze dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001 (o tom účastníci neměli při rozvázování pracovního poměru pochybnosti). Bez toho, že by žalobce utrpěl pracovní úrazy dne 26. 11. 1996 a 19. 1. 2001, nedošlo by k rozvázání pracovního poměru a tedy ani k poklesu žalobcových příjmů. Měl-li žalovaný pochybnosti o skutečnosti, že žalobce byl ke dni vystavení „lékařského posudku“ MUDr. Z. F. (a později) trvale nezpůsobilý dosavadní práci (práci horníka v rubání), nic mu nebránilo, aby uvedené rozhodnutí orgánu státní zdravotní správy (v souladu s poučením na něm uvedeným) napadl opravným prostředkem. Nestalo-li se tak, byly z pohledu ustanovení § 195 zák. práce, ve znění do 31. 12. 2006, všechny předpoklady odpovědnosti žalovaného za škodu vzniklou žalobci pracovním úrazem splněny již poté, co žalobce po rozvázání pracovního poměru dosáhl poprvé nižšího příjmu než před skončením pracovního poměru. Žalovanému tak vznikla povinnost hradit žalobci škodu; tato povinnost trvá do doby, dokud nenastane skutečnost, která představuje změnu okolností, které byly rozhodující pro určení výše náhrady škody, tj. dokud nedojde ke změně poměrů ve smyslu ustanovení § 202 odst. 1 zák. práce (srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 21 Cdo 291/2007).

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu (protože vycházel z jiného právního názoru) není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)